

Onderzoek naar vaste verblijfplaatsen van vleermuizen, huismus en gierzwaluw in de plangebieden Haarensteijnstraat, Leypad en Pastoor Verrijtlaan te Haaren

Opdrachtgever: gemeente Haaren

November 2015

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Beschrijving onderzoeksmethode	2
2.1. Vleermuizen	2
2.2. Huismus	3
2.3. Gierzwaluw	3
3. Beschrijving onderzoeksresultaten	3
3.1. Vleermuizen	3
3.1.1. Vaste verblijfplaatsen	3
3.1.2. Paarverblijven	4
3.1.3. Vaste vliegroutes	4
3.1.4. Foerageergebieden	4
3.2. Huismus	4
3.3. Gierzwaluw	5
3.4. Conclusies en aanbevelingen	5
4. Literatuur en bronvermelding	6

1. Inleiding

Het voornemen is om binnen de plangebieden Haarensteijnstraat, Leypad en Pastoor Verrijtlaan te Haaren twee schoolgebouwen (De Hasselbraam en de Klim-op) en een sporthal (Beekdal) te slopen. Alvorens gestart kan worden met de sloop dient te worden nagegaan of er geen vaste verblijfplaatsen in de gebouwen aanwezig zijn van de gierzwaluw, huismus en vleermuizen.

In juli 2015 is door de gemeente Haaren aan het Ecologisch Adviesbureau Cools de opdracht verleend om een gedetailleerd onderzoek uit te voeren naar de eventueel aanwezige vaste verblijfplaatsen van de gierzwaluw, huismus en vleermuizen binnen de genoemde plangebieden.

2. Beschrijving onderzoeksmethode

2.1. Vleermuizen

In de periode begin juli tot en met eind september 2015 zijn de plangebieden conform het Vleermuisprotocol in de avond, nacht en/of ochtend onderzocht op de aanwezigheid van kraam-, zomer- en/of paarverblijfplaatsen van vleermuizen in gebouwen. In de onderstaande tabel zijn de onderzoeksdata weergegeven, alsmede het tijdstip, de onderzochte activiteit en de locatie.

Datum	Tijdstip	Activiteit	Locatie
02-07-2015	avond	uitvliegend	De Hasselbraam
08-07-2015	ochtend	invliegend	Klim-op
13-07-2015	voormiddag	zolderinspectie	Klim-op
17-07-2015	avond	uitvliegend	Klim-op
27-07-2015	avond	uitvliegend	De Hasselbraam
02-08-2015	avond	uitvliegend	Klim-op
05-08-2015	ochtend	invliegend	De Hasselbraam
12-08-2015	avond	uitvliegend	Beekdal
01-09-2015	nacht	paarverblijf	De Hasselbraam, Klim-op, Beekdal
20-09-2015	nacht	paarverblijf	De Hasselbraam, Klim-op, Beekdal

Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen zowel in de avond, nacht en vroege ochtend worden opgespoord. Het vaststellen van de omvang van een verblijfplaats kan het best in de avondschemering plaatsvinden door het tellen van het aantal uitvliegende vleermuizen. Omdat de periode van zowel invliegen als uitvliegen kort is, was het niet mogelijk om tijdens één onderzoeksrondte meer dan één gebouw te onderzoeken. Wel zijn na het onderzoeken van een van de drie gebouwen kort na het moment van uitvliegen steeds beide andere gebouwen nog onderzocht om na te gaan of er bij die gebouwen verhoogde activiteit was die een aanwijzing zou kunnen vormen voor de eventuele aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen.

De schoolgebouwen De Hasselbraam en de Klim-op zijn afzonderlijk op twee avonden en een ochtend onderzocht op uit- of invliegende vleermuizen. De sporthal Beekdal is, vanwege de onwaarschijnlijkheid van verblijfplaatsen slechts eenmaal in de avond op uitvliegende vleermuizen onderzocht.

Ook is in de paarperiode onderzocht of beide scholen en de sporthal in gebruik waren als paarverblijf. Hiertoe is gedurende twee nachten tussen omstreeks 23.00 en 03.00 uur onderzocht of er activiteit van vleermuizen was rond deze scholen en sporthal.

Omdat vleermuizen tijdens slecht weer niet altijd uitvliegen, zijn daarbij wel avonden/nachten/ochtenden met geschikte weersomstandigheden uitgekozen, dit wil zeggen geen of nauwelijks regen, geen lage temperaturen of harde wind.

2.2. Huismus

Volgens de soortenstandaard van de huismus van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland dient onderzoek naar een potentieel broedbiotoop van de huismus worden uitgevoerd in de periode 10 maart tot en met 20 juni. De broedtijd van de huismus ligt echter tussen begin april tot en met augustus, zodat in de periode juli-augustus 2015 nog voldoende indicatie kon worden verkregen of en waar de huismus broedt binnen de plangebieden.

De plangebieden zijn in de periode half juli tot en met eind augustus 2015 driemaal in de ochtend en eenmaal in de middag onderzocht op de aanwezigheid van nesten van de huismus in de gebouwen. In de onderstaande tabel zijn de onderzoeksdata weergegeven, alsmede het tijdstip en de locatie.

Datum	Tijdstip	Locatie
13-07-2015	ochtend	De Hasselbraam, Klim-op, Beekdal
29-07-2015	ochtend	De Hasselbraam, Klim-op, Beekdal
17-08-2015	ochtend	De Hasselbraam, Klim-op, Beekdal
30-08-2015	middag	De Hasselbraam, Klim-op, Beekdal

Ook is het plangebied nog een aantal keren bezocht in verband met het onderzoek voor gierzwaluwen of vleermuizen en ook tijdens deze bezoeken is eveneens gelet op de eventuele aanwezigheid van (territoriale) huismussen.

2.3. Gierzwaluw

Volgens de soortenstandaard van de gierzwaluw van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland dient onderzoek naar een potentieel broedbiotoop van de gierzwaluw worden uitgevoerd in met name de periode 1 juni tot en met 15 juli. De broedtijd van de gierzwaluw is van mei tot en met eind juli en in uitzonderingen tot begin augustus.

In juli 2015 zijn de plangebieden driemaal in de avond onderzocht op de aanwezigheid van nesten van de gierzwaluw in de gebouwen.

In de onderstaande tabel zijn de onderzoeksdata weergegeven, alsmede het tijdstip en de locatie.

Datum	Tijdstip	Locatie
02-07-2015	avond	De Hasselbraam, Klim-op, Beekdal
17-07-2015	avond	De Hasselbraam, Klim-op, Beekdal
27-07-2015	avond	De Hasselbraam, Klim-op, Beekdal

Daarnaast hebben er nog enkele extra veldbezoeken plaatsgevonden in combinatie met het onderzoek naar de huismus en vleermuizen.

3. Beschrijving onderzoeksresultaten

3.1. Vleermuizen

3.1.1. Vaste verblijfplaatsen

Bij het verlaten van vaste verblijfplaatsen in de avond zijn de meest in gebouwen voorkomende vleermuissoorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger relatief eenvoudig waar te nemen. Ook in de ochtendschemering, wanneer vleermuizen na hun nachtelijke foerageeractiviteiten weer terugkeren naar hun verblijfplaats, zijn deze verblijfplaatsen relatief eenvoudig vast te stellen. In de kraamperiode keren vrouwtjes vaak gedurende de nacht een of meerdere keren terug naar de verblijfplaats om het jong te verzorgen. In 2015 zijn in alle drie plangebieden tijdens geen enkel bezoek in- of uitvliegende vleermuizen vastgesteld.

Aangezien zowel beide schoolgebouwen als de sporthal nog gewoon in gebruik zijn, zijn de gebruiksruimten zelf (voornamelijk klaslokalen, sportruimten) niet geschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen en zijn ze veelal ook niet direct van buitenaf toegankelijk voor vleermuizen. Deze ruimten zijn daarom bij het onderzoek buiten beschouwing gelaten. Geen van onderzochte gebouwen beschikt over een voor vleermuizen geschikte kelderruimte. Het oorspronkelijke deel van het schoolgebouw Klim-op aan het Leypad beschikt als enige over een zolderruimte. De zolder is op 13 juli 2015 gecontroleerd op de aanwezigheid van vleermuizen, of sporen daarvan, zoals uitwerpselen. Vleermuizen zijn tijdens deze inspectie niet aangetroffen. Een groot deel van deze zolder is vanwege de aanwezigheid van veel isolatiemateriaal ook niet toegankelijk. Op het voorste gedeelte van de zolder zijn vijf uitwerpselen van de grootoorvleermuis vastgesteld. Deze uitwerpselen waren tenminste enkele jaren oud. Gezien het zeer klein aantal aan uitwerpselen kan deze waarneming niet worden beschouwd als een aanwijzing voor de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van een of meerdere grootoorvleermuizen.

3.1.2. Paarverblijven

De paartijd van de meeste vleermuissoorten is globaal in de periode eind juli tot en met oktober. De eventuele aanwezigheid van dergelijke paarverblijven vormt soms ook een aanwijzing voor de mogelijke aanwezigheid van winterverblijven. Het vaststellen van dergelijke paarverblijven kan gedurende een groot deel van de nacht plaatsvinden. Dit betekent dat gedurende een nacht meerdere locaties onderzocht kunnen worden. Tijdens het onderzoek in 2015 zijn er bij geen van de drie gebouwen paarverblijven vastgesteld.

3.1.3. Vaste vliegroutes

Om van verblijfplaats naar voedselgebied en omgekeerd te geraken maken vleermuizen, afhankelijk van de soort, in meerdere of mindere mate gebruik van min of meer vaste vliegroutes. Deze vaste vliegroutes vallen eveneens onder de bescherming van de Flora- en Faunawet. Deze vaste vliegroutes worden vaak gevormd door lijnvormige landschapelementen. Het kan daarbij gaan om bospaden, bosranden, laanbeplantingen e.d. Binnen de bebouwde kom kan het daarbij ook gaan om een min of meer ononderbroken lijn van bebouwing, plantsoenranden of straatbeplantingen. Tijdens het onderzoek binnen de drie plangebieden is eveneens onderzocht of er vaste vliegroutes aanwezig waren. Er zijn tijdens het onderzoek in 2015 echter geen vaste vliegroutes vastgesteld. Er zijn ook weinig groenelementen aanwezig binnen, of in de directe omgeving van de drie plangebieden die als vaste vliegroute zouden kunnen functioneren.

3.1.4. Foerageergebieden

Behalve vaste verblijfplaatsen en vaste vliegroutes kunnen ook foerageergebieden enige bescherming genieten in het kader van de Flora- en Faunawet. Het dient dan wel om essentiële foerageergebieden van vleermuizen te gaan.

Gewone dwergvleermuizen zijn weliswaar tijdens elke onderzoeksrondte waargenomen, maar het ging hierbij om relatief kleine aantallen. Per plangebied ging het per onderzoeksrondte meestal om 2-4 gewone dwergvleermuizen, die dan vooral foerageerden rondom de aanwezige groenelementen, met name bomen. Wanneer het huidige groen rondom de bebouwing gespaard wordt, zullen gewone dwergvleermuizen geen hinder ondervinden van de geplande activiteiten. Twee keer werd er een kortstondig foeragerende laatvlieger waargenomen aan de noordzijde van de basisschool De Hasselbraam, en een keer tussen het parkeerterrein en de sporthal Beekdal. Gezien de (zeer) kleine aantallen foeragerende vleermuizen is van essentiële foerageergebieden geen sprake.

3.2. Huismus

Huismussen broeden vrijwel uitsluitend in of aan gebouwen. Met name de dakconstructie is daarbij de meest gebruikte locatie. Vanwege een enorme afname van het aantal huismussen in Nederland worden er ook nestkasten voor huismussen opgehangen. Ook tegen een gevel op de speelplaatsen

van beide schoolgebouwen bleek een nestkast voor huismussen te zijn aangebracht. De conciërges van beide scholen wisten niet of er in het verleden huismussen in de nestkasten hebben gebroed, of wanneer de kasten zijn opgehangen. In 2015 zijn in of bij deze nestkasten echter geen huismussen vastgesteld.

De sporthal Beekdal is een nagenoeg vierkant gebouw en heeft een plat dak. De hal is opgetrokken uit voornamelijk metalen profielplaten, met hier en daar wat kleine stukjes metselwerk. De sporthal is qua bouwstijl en gebruikte bouwmaterialen niet geschikt om als nestlocatie voor huismussen te functioneren. De Hasselbraam biedt weliswaar iets meer mogelijkheden voor broedende huismussen dan de sporthal, maar ook deze school kan feitelijk als min of meer ongeschikt voor broedende huismussen worden beschouwd. Dit schoolgebouw is uitgevoerd als een enkellaags gebouw, en is voorzien van een plat dak. Dit betekent dat er geen geschikte dakconstructie (dakbeschot en dakpannen waartussen huismussen zouden kunnen broeden) aanwezig is. De wat traditionelere bouwstijl van het oorspronkelijke deel van de Klim-op met pannengedekt puntdak met daaronder een zolderruimte, zou zonder twijfel broedgelegenheid aan een aantal paren huismussen kunnen bieden. Echter tijdens geen enkele onderzoekronde in 2015 zijn in of aan de drie onderzochte gebouwen huismussen vastgesteld, zodat kan worden geconcludeerd dat er aan of rond de betreffende gebouwen geen huismussen broeden. Ook in de directe omgeving van de onderzochte gebouwen zijn geen (territoriale) huismussen aangetroffen.

3.3. Gierzwaluw

Gierzwaluwen broeden in gebouwen, met name in de dakconstructies (onder de dakpannen), of in spouwmuren of gaten en nissen.

Door de bouwstijl, indeling en materiaalkeuze zijn de sporthal Beekdal en de basisschool De Hasselbraam voor broedende gierzwaluwen totaal ongeschikt. Het feit dat de sporthal aan drie zijden in het groen is ingebouwd maakt het voor de gierzwaluw ook nog eens grotendeels onmogelijk om het gebouw te kunnen benaderen. Qua bouwstijl en gebruikte bouwmaterialen is de kans op broedende gierzwaluwen binnen of aan de basisschool Klim-op nog het grootst. Dat betreft dan eigenlijk alleen het oudere en oorspronkelijke deel van de school, direct langs het Leypad. Niettemin zijn ook hier in 2015 geen broedende of territoriumindicerende gierzwaluwen aangetroffen.

Ook in de directe omgeving van de betreffende gebouwen zijn geen territoria van gierzwaluwen vastgesteld.

3.4. Conclusies

In de periode begin juli tot en met eind september 2015 zijn binnen de plangebieden Haarensteijnstraat, Leypad en Pastoor Verrijtlaan te Haaren twee schoolgebouwen (De Hasselbraam en de Klim-op) en een sporthal (Beekdal) onderzocht op de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen, de gierzwaluw en huismus. Daarnaast zijn de plangebieden onderzocht op de aanwezigheid van paarverblijfplaatsen, vaste vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen.

Tijdens het onderzoek in 2015 zijn geen vaste verblijfplaatsen in of aan de gebouwen binnen de plangebieden vastgesteld van vleermuizen, de gierzwaluw en/of huismus. Op de zolder van de Klim-op school zijn in 2015 vijf en tenminste enkele jaren oude uitwerpselen van de grootoorvleermuis gevonden. Gezien het zeer klein aantal uitwerpselen kan dit niet beschouwd als aanwijzing voor de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van een of meerdere grootoorvleermuizen.

Ook paarverblijfplaatsen of vaste vliegroutes voor vleermuizen waren in 2015 binnen de plangebieden niet aanwezig. Binnen de plangebieden foerageren wel regelmatig enkele gewone dwergvleermuizen en soms ook een laatvlieger. Gezien de (zeer) kleine aantallen foeragerende vleermuizen is van essentiële foerageergebieden echter geen sprake, zodat voor een eventuele (tijdelijke) vernietiging van de foerageergebieden geen ontheffing noodzakelijk is.

4. Literatuur en bronvermelding

Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus en Zoogdiervereniging, 2013.
Vleermuisprotocol 2013.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2002.
Flora- en faunawet. 's-Gravenhage.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2005.
Natuurkalender Broedvogels. 's-Gravenhage.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009.
Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
's-Gravenhage.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014.
Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis, versie 2.0, december 2014.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014.
Soortenstandaard Gierzwaluw, versie 2.0, december 2014.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014.
Soortenstandaard Huismus, versie 2.0, december 2014.